

Nr 21.

Ankom till riksdagens kansli den 27 februari 1931 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anstånd för lottköpare från Näs kungsgård i Kopparbergs län med erläggande av oguldna räntor och amorteringar å köpeskilling.

(2:a avd.)

I en till riksdagen den 30 januari 1931 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 4, har Kungl. Maj:t under åberopande av bilagt utdrag över statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen medgiva, att innehavare av från Näs kungsgård i Husby socken av Kopparbergs län försålda lotter må, i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen enligt statsrådsprotokollet tillstyrkt, medgivas anstånd med erläggande av räntor och amortering å köpeskilling, därvid under den förlängda amorteringsfria tiden ränta å ogulden köpeskilling beräknas efter fyra procent om året.

Av statsrådsprotokollet inhämtas bland annat följande.

Under åren 1924 och 1925 har jämlikt beslut av 1919 års lagtima riksdag från Näs kungsgård i Kopparbergs län försålts ett antal styckningslotter enligt då gällande grunder för upplåtelse av egnahemslägenheter från kronoegendomar. Flera av lottköparna hava enligt utredningen kommit i svårt ekonomiskt betryck och icke förmått fullgöra sin betalningsskyldighet mot kronan. I anledning av framställningar från lottköparna, huvudsakligen sådana som förvärvat obebyggda lotter och sedermera bebyggt dessa, har Kungl. Maj:t såsom ovan nämnts den 30 april 1927 beviljat visst kortare anstånd med erläggande av oguldna köpeskillingsräntor. Vad sålunda åtgjorts har av utredningen att döma icke undanröjt de föreliggande svårigheterna.

Framställningar föreligga nu om ytterligare åtgärder för lindrande av köparnas villkor. Lottköparna hava sålunda hemställt, i huvudsak, att få vissa oguldna räntor å köpeskillingarna efterskänkta samt så stor del av kapitalskulden till kronan avskriven, som kunde provas skäligt. I anledning av de gjorda framställningarna har ett omfattande utredningsarbete utförts, avseende att klarlägga lotternas värden och avkastningsmöjligheter för framtiden samt lottägarnas förmögenhetsförhållanden.

Av utredningen framgår, att flera av lottköparna alltjämt befinna sig i en mycket svår ekonomisk ställning. Särskilt de, som nybyggt, hava höga och delvis synnerligen illa reglerade skulder. Såsom en huvudorsak till det otillfredsställande resultatet av detta egnahemsföretag an-

gives samstämmigt den omständigheten, att lägenheterna av egnahemsbyggarna mottogos i vanhävdad skick. Genom de låga skördar, som särskilt de första åren erhöles, skulle de från lägenheterna erhållna inkomsterna omöjligen hava räckt att täcka de löpande utgifterna. Skuldbördan, som för flera av lottköparna redan från början på grund av bristande tillgång till eget kapital var hög, har härigenom ävensom genom byggnadsarbeten och andra för lägenheternas iordningställande erforderliga arbeten ökats.

Departementschefen har i frågan anført bland annat följande.

»I ärendet har från skilda håll vitsordats, att lottköparna äro mycket arbetsamma och dugliga samt till det yttersta gjort vad i deras förmåga stått för att hålla företagen i gång. De hava också hela tiden kvarstannat å och behållit sina lägenheter. Det torde även få anses ådagalagt, att lägenheterna, som i och för sig torde hava lämplig storlek och vara av erforderlig beskaffenhet, i stort sett äro på väg att bliva bärkraftiga jordbruk. Emellertid torde det även få anses utrett, att lottägarna, fränsett de få som redan fullgjort sina betalningsskyldigheter, icke äro i stånd att på en gång betala sina förfallna räntor å köpeskillingarna. Dessa obetalda räntebelopp hava, såsom framgår av förestående uppgifter, i flera fall kommit att uppgå till relativt mycket stora belopp. I avvaktan på utredningens slutförande och ansökningarnas avgörande, hava vederbörande myndigheter uppskjutit att vidtaga exekutiva åtgärder. Om staten skulle söka att nu utfå sina förfallna räntefordringar, torde det vara att emotse, att lottägarnas flertal icke kunde fullgöra sina betalningsskyldigheter och icke vore i stånd att längre behålla sina fastigheter, å vilka de nedlagt mycket arbete, varjämte staten helt visst vid försök att åter sälja lotterna skulle åsamkas förluster.

I syfte att få förhållandena vid lägenheterna ordnade på ett ur både statens och lottköparnas synpunkt lämpligt sätt har nu egnahemsstyrelsen efter ingående undersökningar å ort och ställe framlagt förslag till viss reglering av det ekonomiska mellanhavandet mellan kronan i egenskap av jordsäljare å ena sidan och lottköparna å den andra. Förslaget, som tillstyrkts av domänstyrelsen och statskontoret, synes även mig vara av beskaffenhet att böra genomföras. Med hänsyn till de speciella svårigheter för lottköparna, som här på grund av den förenämnda dåliga hävden vid tillträdet förelegat, torde åtgärden knappast behöva få prejudicerande verkan. Jag har alltså ansett mig böra, med godtagande av de utav myndigheterna för åtgärders vidtagande anförda skäl, i huvudsak tillstyrka förslaget. — — — — — Ehuru, såsom framgår av utredningen, alla lottägarnas ställning icke är likartad i det vissa av dem hava större svårigheter och andra väsentligt mindre, synes det med hänsyn till den form, hjälpanordningen skulle erhålla, samt vanskligheten av att inom en och samma egnahemskoloni behandla skilda

köpare olika, vara lämpligast, att på sätt myndigheterna förordnat låta skuldregleringen få under nedan angivna förutsättningar omfatta samtliga egnahemsköpare vid Näs kungsgård.»

I anslutning till det sålunda anförda har departementschefen tillstyrkt i huvudsak följande åtgärder till ordnande av kronans mellanhavanden med lottköparna vid Näs kungsgård, nämligen

1) De å köpeskillning oguldna räntor, vilka belöpa på tiden intill den dag, amorteringen enligt upprättad köpehandling skall begynna, må gäldas på så sätt, att lottägaren utfärdar revers å ifrågavarande ränteskulds sammanlagda belopp med rätt för kronan att inteckna reversen i fastigheten. Å skuldbeloppet enligt denna revers erlägges ej ränta, och under fem år från dess utfärdande erlägges ej heller amortering. Därefter amorteras berörda skuldbelopp med en tiondel årligen under tio år. Fullgöres ej sådan amortering, kan skuldbeloppet uppsägas till omedelbar betalning. Eventuellt nu påförda räntor å oguldna räntebelopp avskrivnas.

2) Amorteringen av den oguldna köpeskillningen framflyttas fem år med skyldighet för lottägaren att därå årligen erlägga ränta från den dag, amorteringen enligt köpehandlingen skolat inträda. Därvid iakttages, att räntan å köpeskillningen under den tid, amorteringen sålunda uppskjutes, beräknas efter fyra procent om året.

Av den i ärendet lämnade utredningen synes det utskottet framgå, att här ifrågavarande köpare av jordbrukslägenheter befinna sig i svårt ekonomiskt läge och i allmänhet icke torde vara i stånd att i enlighet med köpevillkoren uppfylla sina förpliktelser gentemot staten. Såsom en särskilt bidragande orsak härtill har framhållits, att på grund av vissa särskilda omständigheter lägenheterna av köparna emottogos i vanhävdad skick. På grund härav och då det icke torde vara uteslutet, att genomförandet av det nu föreslagna sättet för ordnandet av kronans mellanhavande med dessa lägenhetsköpare kommer att medföra mindre förlust för kronan än om kronans fordringar å dem nu skulle indrivas, anser utskottet vägande skäl föreligga för ett godtagande av Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet hemställer därför,

Utskottet.

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Stockholm den 26 februari 1931.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Närvarande: se utlåtande nr 16.